

ЛЕШОК ИМА ДОЛГА ТРАДИЦИЈА НА ПРОСВЕТИТЕЛСТВО И УЧИТЕЛСТВУВАЊЕ

Бидејќи оваа книга ја пишувам за Мојата генерација ученици со кои учев во ист клас во училиштето во Лешок, сметам дека е добро како вовед да напишам едно поглавие за традицијата на учителствување во Лешок и Лешочкиот манастир во минатото, се до 1956 година кога Јас и мојата генерација за прв пат се запишавме во прво одделение во учебната 1956/57 година во Основното училиште Кирил佩јчинович во Лешок.

Во завршна фаза сум со пишување на посебна книга под наслов: Моите учители и моите соученици од Лешок и Македонија, во која подетално се задржуваат на просветата и учителствувањето во минатото и кога ние учевме во Основното училиште во Лешок, потоа Осмолетка во Теарце, Гимназија во Тетово и Факултет во Скопје (извор: ред. бр. 64).

Храмот-Црквата од секогаш била и денес е Училиште, а Светата литургија е Час за верниците. Свештениците биле и денес се учители, а присутните луѓе-верници се учениците. Духовноста, Светоста се учи и прима во Храмот и во домот на семејството, а не надвор на улица.

Лешок односно Лешочкиот манастир во времето од 14 до 17 век бил седиште на Полошката епископија и во него се описменувале и многу лица за свештеници и монаси од Лешок, Полог и пошироко и така после свештениците и монасите станувале учители, а новите верници ученици.

Како прво образовано лице од Лешок се споменува Никанор епископот Полошки, кој живеел во втората половина на 16 и првата половина од 17 век. Никанор Главинов потекнува од свештеничкиот род Главини од Лешок, бидејќи така го ословувале овој род во 16 и 17 век. Големиот свештенички род Главини од Лешок имал Лоза и во Варвара(стр.237-243 -извор: ред.бр. 1). Во наредните три векови 18, 19 и 20 век родот Главини од Лешок постепено се преименува од Главинов во Лалошов род, поради авторитетот на Лалош, кој живеел од крајот на 17 и средината на 18 век. Така, по смртта на Лалош, постепено наследниците на Лалош (Милош, поп Китан, поп Симеон, поп Онче (Онуфрије), калуѓерот Петроние (Петре), поп Спиро, поп Гиго и др.) ги викале Лалошот (стр.158-237 -извор: ред.бр. 1).

Јеромонах Кирил 1771 - 1845

Еден дел од наследниците од родот Главиои од Лешок продолжува да се споменува се до 20 век и има ниви кои и во Катстарот се евидентирани, но, и народот ги вика Главинои (Глајној) ниви. Интересно е дека големиот свештенички род Лалоши и денес така се ословува во Лешок, како и во Непроштене, каде има лоза од родот Лалоши. Во Лешок родот Глајној постепено се преименува во род Лалоши, а само дел од лозата од Варвара продолжува да се вика Главинои (Глајној) се до денес, 21-от век (стр.848-860 -извор: ред. бр.1).

Никанор првото образование го стекнал во Лешок, а не е познато каде го стекнал свештеничкото образование и кои му биле учители. Никанор бил назначен за епископ полошки во 1575 година(стр.158-237 и стр.237-243-извор: ред. бр.1). Интересно е дека епископот Никанор во последните години од неговиот живот ја обновил и зографисал црквата Св. Богородица во Лешок, а знаеме дека Богородица е заштитник на родот односно Пречиста е домашна слава на родот Лалоши (стр. 635-649 -извор: ред. бр.1).

Никанор бил погребан во кругот на Лешочкиот манастир, јужно од црквата Св. Богородица, а на гробот имало и саркофаг со запишано-исклесани податоци. Под необјаснети и мистериозни околности една ноќ во 1900 година, за време на игуменот Еротие, саркофагот исчезнал и до денес не му се знае трагата. Поверојатно е дека саркофагот со моштите на Никанор се пренесени од Српската црква во некој Манастир во Србија, а можно е да се пренесени и во Бугарија. Времето ќе ја одгатне оваа енigmа и саркофагот со моштите на епископот Полошки и Скопски, повторно ќе бидат вратени во Лешочкиот манастир.

Лешочкиот манастир бил разурнат 1690 и бил повторно обновен во 1817/18 од јеромонахот Кирил Пејчинович *). Во просториите на конаките Кирил ги учелописменувал децата, кои подоцна стануваат свештеници или монаси. Повеќето деца кои учеле биле од Лешок, Теарце, Тетово и други села од Полог.

*Би сакал да објаснам дека во оваа книга, но, и во сите мои штекстови, Јас, го зашишувам првимејто Пејчинович, а не Пејчиновик, од причина што отоманска-тија имерија имала систем на евидентирање на даночни обврзници со зашишување на името на лицето и името на неговиот шапако (пр: Милош Лалошов, Китан Милошов, Симон йош Китанов, Онче йош Симонов, Сијро йош Ончев, Тријо йош Сијров и сл.). Значи, во турско време лицата даночни обврзници) се пошишувале-евидентирале во две колена и не се пошишувале првимињата на ик, шуку, во книжите и документите се зашишувале првимињата со настапавка: ич, ев, ов. *). Во Балканските војни Полог и Вардарска Македонија ги окупираат српскиите властии и дури после Првата светска војна лицата се евидентираат во книжите со настапката ик.*

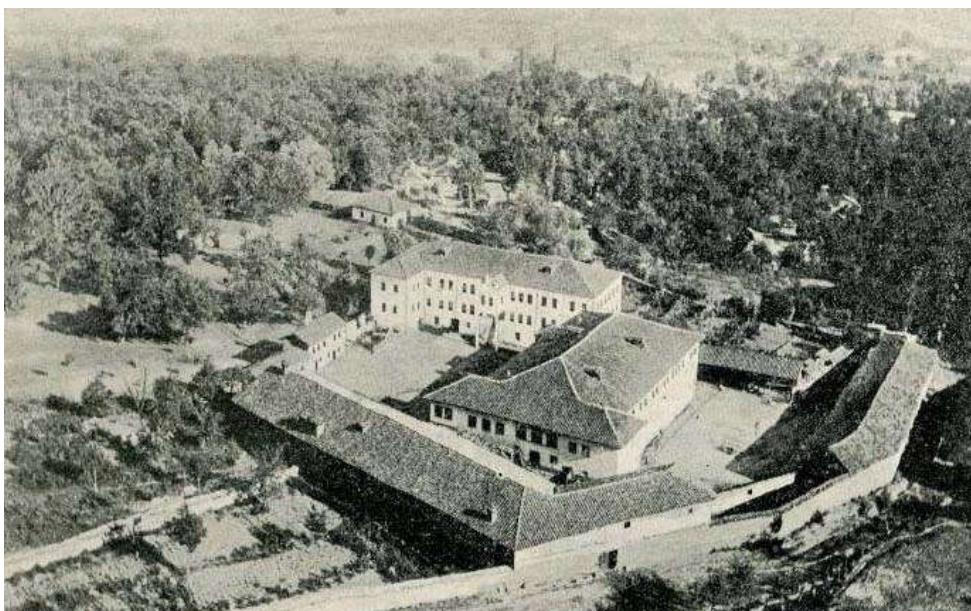
Во продолжение внесувам преглед на свештеноучители од Лешок или лица кои учеле или биле свештеноучители во келијното училиште во Лешочкиот манастир во минатото.

1	епископ Никанор -Главинов	Главинои *)	Лешок
2	јеромонах Кирил Пејчинович	Пејчинови	Теарце и Лешок
3	поп Китан -Лалошов *)	Лалоши *)	Лешок
4	поп Симеон поп Китанов-Лалошов *)	Лалоши*)	Лешок

5	поп Онуфрие (поп Онче) поп Симеонов- Лалошов *)	Лалоши*)	Лешок
6	монах Данаил (Петре-Петроние) поп Симеонов-Лалошов*)	Лалоши*)	Лешок
7	поп Спиро (поп Ончев) Онуфриевски-Лалошов *)	Лалоши*)	Лешок
8	поп Глигорие (поп Ѓиго) поп Спиров Онуфриевци *)	Лалоши*)	Лешок
9	игумен Силвестер или Серафим		Варвара
10	поп Спиро		Гостивар
11	поп Здравко Попара	Попараој *)	Лешок
12	игумен хади Езекил		Глоѓи
13	игумен Јеротие		Сетоле
14	поп Никола	Лешкои *)	Лешок
15	поп Гранде		Галичник
16	поп Петре Дута		Лешок
17	јеромонах Арсениј		
18	учител Јоаким Сазданов		Тетово
19	поп Ристо	Лешкои *)	Лешок
20	поп Исаја		Тетово
21	поп Гаврил		Лешок
22	поп Трпе		Брезно

*) Повеќе за родовите во Лешок види во мојот текст (стр.148- 157 - извор: ред. бр. I)

Кириловиот наследник Серафим, кој како монах го викале Силвестер, изградил еден конак, а **во 1855 година** го изградил и **првото ќелијно училиште**, кое било јужно под црквата Св. Богородица. Лица од Лешок кои се описмениле во ова школо биле: поп Онче односно Онуфрие, поп Симеон, поп Самоел, монахот Петроние или Данаил, поп Спиро, поп Здравко, поп Ѓиго, поп Гаврил, поп Исаја, поп Ристо, поп Никола, поп Трпе и др. лица од Лешок и другите села. Значи, Лешок има долга традиција на учителствување, па, и пред 1855 година, кога се изградило црковното училиште.

Лешочкиот манастир на крајот на 19-от век

Зградата на првото црковно ќелијно училиште изградено 1855 во Лешочкиот манастир
The building of the first church cell school built in 1855 in Lesok Monastery

Од 1880 година, па, се до 1917 година се водела голема пропагандна војна меѓу српската и бугарската црква, кој ќе ги има училиштата, ќе има влијание кај месното население.

Така, во наведениот период се до завршување на Првата светска војна неколку пати во Лешок се сменувале бугарски и српски свештеноучители и учители. Во првите години после Првата светска војна, додека не се изградило новото Школо, српските власти ја користеле зградата на црковното школо на Манастирот и во почетокот учители биле свештениците. Во тоа време свештеноучители биле поп Спиро Онуфриевски и неговиот син Глигорие (поп Ѓого) Онуфриевски, кои ги учеле децата од Лешок по веронаука и тие наставата ја воделе во зградата на црковното училиште, кое било во кругот на Лешочкиот манастир. Види: Кондуит листа на поп Спиро и поп Ѓого (извор: ред. бр. 47 и 48). Така, веќе од учебната 1924/25, па, натаму, учителка била Добрила Милошевиќ. Поп Спиро Онуфриевски бил вклучен во ВМРО, како јатак од Лавце до Првце и заедно со браќата Јасре и Атанас и други лица биле во затвор во Скопје, во врска со аферата со Сардисувањето на Лешочкиот манастир во 1905 година. За Сардисувањето на Лешочкиот манастир имаат напишано текстови повеќе автори од тетовско (извор: ред. бр. 20,21, 26, 27 и 28), а напишав текст и Јас, под наслов: По трагите на песната Сардисување на Лешочкиот манастир, во моите две книги (стр.658- 670- извор: ред.бр. 1) и (стр.192- 218- извор: ред. бр. 2).

Спиро Онуфриевски, ракоположен за свештеник во Лешочка парохија, од 24 април 1894 до 1932 г.
Spiro Onufrievski, who was enthroned as a priest in Lesok's parish since 24 April, 1894 to retirement, 1932

Ученици од Лешок во црковното училиште во Лешочкиот манастир, сликан од брдото под Кале во 1917, со поп Глигориј (поп Гиго) поп Спиро Онуфриевски, кој ги учел децата веронаука

(Поп Гиго (Глигориј), син на поп Спиро Онуфриевски од Лешок)
(Priest Gigo (Gligorie), priest Spiro Onufrievski's son –Lesok)

Неколку години после завршувањето на Првата светска војна, бидејќи Вардарска Македонија и припаднала на Србија таа го организирала и образовниот систем и тој бил под српско влијание, секако во рамките на Кралството на Југославија (СХС). Така, српските власти Лешок, го определиле како Општински центар и изградиле нова зграда на Лешочкиата Општина, а изградиле и нова зграда на Училиштето, а ја изградиле и новата црква Св. Атанасие и Св. Лазар.

Новото школо е изградено во 1929 година и било со четири училиници, а во него учеле деца од Лешок, Слатина и Варвара. Се учело од прво до четврто одделение и вака било се до 1950 година.

Во овој период Трпо Онуфриевски од Лешок, во Призрен завршил богословско-учителска школа во 1918 година и бил назначен за учител во Слатина, Блаце, Ротинце и Отунье. Бидејќи Трпо учениците ги учел на локалниот македонски јазик, од просветните власти бил казнет и за казна бил префрлен за учител дури во Лесковац, Србија (стр. 353- 388 -извор: ред.бр. 1).

(Лешочки манастир, Март, 1924, учителот Трпо Онуфриевски, игумен Саво, учителка Добрила Милошевска и сопругот Љубо-пензионер)
 (Lesok Monastery, March 1924, the teacher Trpo Onufrievski, prior Savo, teacher Dobrila Miloshevska and her husband Ljubo -pensioner)

Учителот Трпо Онуфриевски бил многу писмени и начитан, имал своја библиотека и се дружел со прогресивните лица од Полог, а бил и кандидат за пратеник (посланик) во Собранието(Скупштина) во Скопје на Вардарска Бановина (стр. 372-388 -извор: ред. бр. 1).

Трпо изградил куќа под Бучејца во 1931/1932 година, блиску до Школото и плацнирал дека ќе биде учител во Лешок.

Учителот Трпо Онуфриевски бил здравствено сериозно болен од стеноза на срце и многу млад умира. За неговата смрт објавен е посебен текст од новинарот Боро Јосифовски во Новине Вардар од јули 1933 година (извор: ред. бр.17).

Дедо ми Трпо Онуфриевски, 1896-1933, првиот школуван богослов-учител од Лешок
 My grand-father Trpo Onufrievski, 1896-1933, first learned theologian - teacher from Lesok

Во Лешок неколку години од 1924 до 1929 година учители биле Добрила Милошевиќ/ска од Тетово и Вукашин Пеќанац, србин од Црна Гора.

(Дедо ми Трпо Онуфриевски, учител во Отуње 1929 год, со баба ми Цвета и нивната ќерка Олга)
(My grandfather Onufrievski,a teacher in Otunje 1929 with my grandmother Cveta and their daughter Olga)

Во учебната 1924/25 година до 1929 година, децата од Лешок учееле во старото црковно училиште во кругот на Лешочкиот манастир, но, наставата се одржувала по државна просветна програма, а не по црковна програма, за што има фотографија од 1925 година во која учителка била Добрила Милошевиќ (лево) и некој друг учител (десно), а има и фотографија од март 1924 година на скалите од Конакот, на која се учителите Добрила Милошевиќ(ска) од Тетово и Вукашин Пеканац, србин од Црна Гора, заедно со дедо ми учителот Трпо Онуфриевски од Лешок.

(Учениците од Лешок 1925 г., лево, седи, учителката Добрила Милошевиќ (ска) и десно, седи-учител)
(The pupils - Lesok 1925,teacher Dobrila Miloshevic (ska) is sitting on the left and a teacher is sitting on the right)

Втор од Лешок кој завршил богословско-учителска Школа 1930 година во Призрен, бил Мито Аврамовски од родот Кашамеј. Мито бил учител по веронаука во Тетово и за казна бил префрлен во Гевгелија, каде предавал руски јазик. Во 1952 година тогашната УДБА му инсценирала божем сакал да пребегне преку граница и го стрелала. Мито бил погребан во гробиштата во Гевгелија, но, гробот до денес не му е познат (стр. 323-325 -извор: ред. бр. 12).

Мито предавал веронаука во Тетово и Скопје, бил учесник во партизанското движење во Дебарца. Мито биле еден од иницијаторите за формирање на автокефална Македонска православна црква, а бил и еден од тројцата можни кандидати за архиереј-владика на идната самостојна Македонската православна црква. Но, на одредени сили во УДБА и на Српската православна црква, им пречело Мито да биде иден митрополит на МПЦ и организирале егзекуција односно убиство на Мито Аврамовски.

Сметам дека владиката Јосиф на Тетовско -Гостиварската епархија на МПЦ ОА треба да покренат иницијатива да се пронајде гробот на богословот и учител Мито Аврамовски и во соодветна процедура да се пренесат моштите и да се закопаат во кругот на Лешочкиот манастир и Мито да се прогласи за маченик. Инаку, во заедничкиот Споменикна 22 загинати Лешочани во војните од 1903 до 2001 година, кој го изградивме оваа 2019 година и се наоѓа во кругот на Лешочкиот манастир, меѓу загинатите Лешани го споменавме и богословот-маченик Мито Аврамовски од родот Кашамеј од Лешок.

Мито Аврамовски, 1910-1952

После изградбата на новото Школо во Лешок од 1929 до 1935 година учители биле Добрила Манојловиќ и Живко Манојловиќ, кои од Лешок во септември 1935 година се преместени во Тетово.

(Свеченотворање на училиштето во Лешок, 1932, фотографијата ми ја даде Шефки Алити, Желино)
(the school in Lesok, 1932, photo by Shefski Aliti from Zelino)

Во новото училиште изградено 1929 година, од 1932 година во училиштето учеле деца од Лешок, Варвара и Слатина и од таа година наставата се одвивала и за православните и за муслуманските деца од Слатина.

Во учебната 1935/36 година учител бил Жико, а во учебната 1938/39 и 1939/40 година учител бил Светислав Б. Орловиќ. Во овој период управник во Школото бил Јован Живковиќ. Иако било државно училиште истото носело име: Школа Цара Лазара. Наставата се вршела на српски јазик и почнувала со веронаука, а ги учел и поп Тихомир. Сведителствата биле пишувани на српскохрватски- словенечки јазик, пишувани кирилица и латиница. Во училиштето оделе и мал број деца албанчиња од Слатина.

Значи, пред Втората светска војна односно во учебната 1938/39 година во школото во Лешок учеле деца од Лешок, Варвара и Слатина а учители биле Жико и Светислав. Во подолната фотографија се деца од Лешок кои учеле трето одделение во Школската 1937/38 година, меѓу кои се чичко ми Слободан Спироски, роден 1929 година, Јоанче Столев Кироски- Скуко, Јове Митов Јастревски -Чаруга, Цвета Вељлановска од Аљаљој, потоа Бора Душанова Аврамовска девојка од родот Кашамеј, мажена за Крсто Блажев Дамјановски од родот Лалошои и др. Бора Дамјановска односно нина Крстојца ми ја позајми оваа фотографија.

Училиште Лешок, 1937/38, лево, учител Жико и жена му Јелица, десно учител Светислав Б. Орловиќ со жена му и бебе

School in Lesok, 1937/38, on the left teacher Ziko and his wife Jelica, on the right teacher Svetislav B.Orlovic with his wife and baby

За време на Втората светска војна, бугарските власти донеле учители од Бугарија и наставата ја вршела на бугарски јазик.

На ден 20 Март 2012 година, разговарајќи на телефон со поп Стојче Ристовски од Долно маало од Лешок.

Поп Стојче ми рече дека е роден 1936 година и дека од 5-6 години почнал да оди на училиште, односно од 1942 година. Галапка го учела од прво до трето одделение. Децата од Лешок ги учела учителката Галапка и тоа на бугарски јазик. Галапка била учителка во Лешок, се до крајот на војната, односно до 1944 година, кога фашистичка Бугарија капитулирала.

По завршувањето на Втората светска војна наставата се изведува на македонски литаратурен јазик и децата од Лешок основно училиште од прво до четврто одделение учат во Лешок, додека Осмолетка односно од пето до осмо одделение учат во Осмолеката во Теарце.

Од 1945 до 1950 година учители во Лешок биле Марица од Тетово (која имала ќерка Снежана и син Дракче, инжињер). Во овој период заедно со Марица учител бил и Новак Богдановски од Гостивар. Марица и Боро ги учеле во учебната 1948/49 и генерацијата на Борис Петрев Момировски од Лешок.

Боро бил учител во Лешок заедно со жена му Борислава (Бора). Бора (Борислава) била од родот Петкои односно Ациини од Непроштене, а живееле во Скопје. Мојата баба Цвета Онуфриевска, која била девојка од Непроштене потекнува од родот Петкои односно Ациини, била прва братучеда со Петко, татко им на Бора и Бажа. Татко ми Живко Спироски бил втор братучед со Бора и Бажа. Борислава (Бора) била сестра на Бажа од родот Петкои. Бора имала ќерка Бранка. За родот Петкои односно Ациини од Непроштене имам напишано посебно поглавие под 27.1 -Родот Петкои од Непроштене, а изготвив и фамилијарно стебло во Табелата бр. 21, во Мојата книга: Поповската фамилија и род СПИРОСКИ (Онуфриевски-Лалошои-Главиной-Византијци) од Лешок, Македонија издание 2010 година; (извор: ред. бр.1 или на Веб Сајтот: www.spiroski.com.mk).

Поп Стојче Ристовски ми рече дека после војната од 1945-46 година, назначени биле за учители Марица и Новак, кои биле маж и жена. Марица и Новак имале син Дракче и ќерка Снежана. Учителот Новак бил од Гостивар, а учителката Марица била од Тетово. Марица и Новак биле учители неколку години. Синот на Новак и Марица се викал Дракче, роден 1937 година и учел во Лешок, заедно со поп Стојче. Поп Стојче ми рече дека Дракче, синот на Новак, бил професор по Геодезија во Белград и дека има пишувано книги од неговата струка.

Поп Стојче ми рече дека после, Новак и Марица, во Лешок учители биле Боро и Бора Поповски. Тие биле маж и жена и ги учеле децата неколку години.

После Боро и Бора, за учител доаѓа Живко од Скопје. Живко работи кратко време, односно се до доаѓањето на младата учителка Рада Симовска од Тетово.

Би сакал да запиша дека после 1949 година во Лешок учат повеќе деца од Ранци, Каљарско, Егејска Македонија (Методија Тошевски, Стојче Тошевски, Ламбо Бојаровски и др.), како последица на граѓанската војна во Грција.

(Генерација ученици родени 1939/40 во Школската 1946/47, Вера Ѓокова Спировска (најгорен ред, од десно -шеста)

Во Генерацијата деца родени 1939/40 од Лешок, кои учеле во Школската 1947/48 ученици биле: Вера Ѓокова Спировска (маж. Стојковска) од Лалошој, Душан Божинов Спировски од Лалошој, Трипун-Наља, Борис Груевски од Станчеј-Цврчкој, Горо од Кашамеј, Стојче Слободан Вељјановски од Аљаљој, Борка Стамат Божиновска (маж. Мичевска) од Коачој, Добринка Томеа Поповска (маж. Васовска) од родот Лалоши, Донка Петреа Ристовска, од родот Лешкои и др.

Му благодарам на Марјан Николов Стојковски, син на Вера Ѓокова Спировска, која учела основно во Лешок, заедно со нејзината генерација, кој ми ја позајми горната фотографија, но, сакам да укажам дека не можев да утврдам дали сликата е во училиштетето во Лешок или во училиште во Горче Петров. Инаку Марјан Стојковски ми ја испрати фотографијата по Е-маил од Mount Prospekt, Illinois, Чикаго-САД, каде живее со семејството.

Учителката Рада Симовска работи во ОУ Кирил佩јчинович од Лешок, од 1951/52, па, се до пензионирањето 1985 година.

Подоцнешните години заедно со учителката Рада, работеше и Надица Наумовска од Тетово. Надица беше учителка во Лешок со до нејзино пензионирање.

Во периодот од 1954 до доаѓањето на учителката Надица, која постојано е вработена, за кратко време во Лешок учители биле и Петар Ристовски, Борис ... и Иван Маневски од Теарце, потоа, учителката Радица од Тетово и др.

После пензионирањето на учителката Рада Симовска во 1985 година, и пензионирањето на Надица Наумовска во 1992 година, во Лешок има неколку учители и тоа: Аризановски Бране, Антовска Наташа, Богдановска Јасминка, Димитриевска Маја, Илиевска Радица, Гордана Јордан Деспотовска и Ристовска Роса *).

Од 1945 до денес 2019 година низ училиниците на училиштето во Лешок, поминале преку 2000 деца- ученици од Лешок и соседните села и во овој период има стотина Лешани кои завршиле средно и високо образование во многу области (просвета, медицина, право, економија, педагогија и др.). Најповеќе лица (околу 50) имаат завршено педагошки факултет, филозофски факултет или друг факултет и се вработуваат како учители, наставници и професори или пак во рамките на својата професија предаваат на семинари, советувања и други едукативни настани, преку 20 лица завршиле економија, преку 15 лица право, преку 10 лица медицина, преку 10 лица техника и сл.

(Генерација на татко ми Живко Т. Спироски, роден 1924, Лешок, Велигден 1940 , со девојки и бејари)
 (Generation of My father Zivko T. Spiroski, at Easter, 1940, with girls and boys)

*) Би сакал овде да нагласам дека пишувам посебна книга: Мoите учители и Мoите соученици од Лешок и Македонија, во која подетално пишувам за Мoите учители и мoите соученици од основно училиште до факултет, со кои учев во Лешок, Теарце, Тетово и Скопје, при што, се надевам дека книгата оваа 2019 година ќе ја објавам.

Лешок, Мај 2006, Стара македонска куќа со баџа/ фото, М.С./

Лешок, 20 Мај 2005, Здружение ЛЕШОК, Манифестација 160 години Кирил Пејчиновиќ, Фото, Студио Јасмина Скопје